

Mozgóképkultúra és médiaismeret

Helyi tanterv

9. és 11. évfolyam

heti 1 óra

37 óra / év

A mozgóképkultúra és médiaismeret elsősorban a médiaszövegek szövegértési képességének fejlesztését és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázását szolgálja, hiszen a média rendkívüli hatással van korunk emberének tájékozottságára, személyiségére. Mivel a média képes arra, hogy átformálja a nyelvet, az értékrendet, a ritmusérzékletet, az ízlést, a vágyakat, a hősöket, a tabukat, a művészetet és a műélvezetet, az alkotást és a befogadást egyaránt, a médianevelés a személyiségfejlesztés alapvető eszköze. A tantárgy oktatásának elsődleges célja, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő felkészültséget szerezzenek a különböző médiaszövegekkel kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására, és nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat – vagyis a mozgóképi írás-olvasástudás és a kritikai médiatudatosság fejlesztése.

A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során tudatosítani kell, hogy a technikai képreprodukcióknak miféle viszonya van a valósághoz, a mozgóképi vagy internetes tartalmak mennyiben alkalmasak a tapasztalati világ reprodukálására, egyúttal a személyes közlésre. Tudatosítani kell, hogy a mediatizálódó kommunikációt miért és miképpen láttatják oly sokan a minőségi kultúra és egyúttal a személyiség autonómiája veszélyeztetőjének (pl. információfüggőség, kényszerfogyasztás) –, de azt is, hogy a technikai képreprodukció és a hálózati kommunikáció egyidejűleg miféle esélyt hordoz a kulturális örökség védelmére, a kreatív önkifejezésre, a civil társadalom erősítésére, a választás képességének fejlesztésére.

Ezért a tárgy oktatása során a tanulóknak lehetőséget kell kapniuk a tömegkommunikációs eszközök kritikus és szuverén használatára, történelmi, társadalmi és kulturális összefüggések felismerésére, arra, hogy a megfelelő szövegek, mozgóképi alkotások tanulmányozása útján jobban megismerhessék saját személyiségüket. a hangsúly a tudatos médiatartalom-választásra, azok adekvát használatára és a nem kívánatos tartalmak kritikus elutasítására esik.

A tantárgy rendszeres véleményformálás gyakoroltatása révén önismeretre nevel, de hozzájárul a felelősségvállalás elmélyítéséhez is. A napi aktualitású médiaszövegek értelmezése során körvonalazódik a normák mibenléte, azok elfogadásának vagy elvetésének társadalmi kontextusa; a tanuló egyre inkább átlátja a normaszegések következményeit, képessé válik értékkonfliktusok felismerésére, és kezelésükben is némi gyakorlatot szerez. A társadalmi szerepek mibenlétének és médiareprezentációjának megértése hozzásegíti a diákot a sztereotípiák működésének pontosabb megértéséhez, az előítéletes magatartás felismeréséhez és átalakításához. A tantárgy lényeges fejlesztési célja képessé tenni a tanulót a valódi és virtuális kapcsolatok természete közötti különbségtételre. A technológiai fejlődés társadalmi hatásainak pontosabb megértése révén, amely szintén fontos feladata a tárgynak, a fiatalok fokozatosan megértik majd a globális problémák és lokális cselekvések, sőt az egyéni életvitel közötti összefüggéseket. E két képesség hozzásegíti majd őket, hogy bekapcsolódhassanak

különböző kisközösségekbe, és a civil társadalmi aktivitás értékét átlátva állampolgári jogait és kötelességeiket a helyi közösségekkel együttműködve hatékonyan gyakorolhassák.

9. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. A média kifejezőeszközei I. A kép	Órakeret 5 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgókép kialakulásának, fejlődésének története, a kép és mozgókép természetének ismerete.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A kép, a kép szerkesztett valóság, a kép természete A kép és a valóság viszonya A képi látványszervezés A kép mint értelmezett valóság A technikai képek története		<i>Vizuális kultúra:</i> mozgóképi közlés, a mozgóképi nyelv alapjai. <i>Történelem</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	média, mediatizált, médium, vizualitás, ikon, szimbólum, keret, képkivágás	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. A média kifejezőeszközei II. A mozgóképi elbeszélés	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sajátos mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése és alkalmazása. Az intertextualitás jelenségének felismerése és értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A mozgókép kialakulásának története A mozgóképi látványszervezés Az egyes mozgóképi szövegszervező eszközök Mozgóképi idézet elemzése Rövid mozgóképi szöveg újrafogalmazása megadott kritériumok alapján		<i>Vizuális kultúra:</i> mozgóképi közlés, a mozgóképi nyelv alapjai. <i>Magyar nyelv és irodalom</i> <i>Történelem</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	camera obscura, heliografikus eljárás, dagerrotípiá, digitális fotó, animáció, rajzfilm, fázisrajz, háttér, storyboard, laterna magica, praxinoszkóp, fotópuska, kinoszkóp, cinematográf, stopp-trükk, vágás, képsor, fáziskép, jelenet, beállítás/snitt, képkivágás/plánok, kameramozgások (svenk, kocsizás, daruzás, variózás), nézőpont, szerzői nézőpont, montázs, stílusimitáció, intertextualitás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. A média kifejezőeszközei III. Szerzői kultúra és tömegkultúra, mint eltérő beszédmódok	Órakeret 10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szerzői nézőpont, a szemléleti és műfaji keretek felismerése, az ezeket szolgáló audiovizuális kifejezőeszközök azonosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A mozgóképi szövegek rendszere Sajátos műfajok a mozgóképi világban Műfaji jegyek felismerése rövid filmrészletek alapján, néhány klasszikus filmműfaj (pl. western, melodráma, sci-fi) tipikus eszköztárának feltérképezése. Saját médiafogyasztói élmények alapján rokon műfajok rendszerének felvázolása, az egyes filmműfajokhoz jellegzetes példák gyűjtése (pl. interneten fellelhető tralierok letöltése révén), a hozott szövegrészletek önálló elemző bemutatása (pl. rövid prezentáció keretében). A sztárfogalom kialakulása és módosulása. Sztárjelenség a filmen és a médiában: ismert filmszereplő és médiaszemélyiség image-ának elemzése, a háttérben fellelhető archetípusok meghatározása Filmalkotások, esetleg szemelvények megtekintése a szerzői film történetéből. Komplex filmelemzés</p>		<i>Vizuális kultúra</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	filmműfaj, műfaji film, közönségfilm (western, krimi, melodráma, fantasy, animációs film, sci-fi...), szerzői film, kultúra és tömegkultúra, műfajkeveredés, filmjegy, kézjegy, archetípus	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. A média társadalmi szerepe, használata Tömegkommunikáció, nyilvánosság, hálózati kommunikáció	Órakeret 10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tömegkommunikációt és a mediatizált nyilvánosságot jellemző tények, modellek megismerése. A nyilvánosság átalakulása: a folyamat főbb jellemzőinek végigkövetése, saját környezetben azok felismerése. A hálózati kommunikáció hatása a nyilvánosságra: fogyasztói tapasztalatok általánosítása a média közösség-szervező funkcióval kapcsolatosan. Az internetes szövegépítkezés sajátosságainak megismerése, blogok, közösségi oldalak stb. tartalmának elemzése, online médiaszövegek készítése. A médiaipar működésének megismerése, médiajelenségekről szóló elemzés értelmezése, önálló kérdések és vélemény megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A kritikai gondolkodás fejlesztése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Médiaismeret, a tömegkommunikáció fogalma, alapjai A mindennapi kommunikáció formái Nem lineárisan felépülő szövegek elemzése, saját hypertext létrehozása (pl. rövid novella átalakítása többszintű, sokféleképp bejárható, linkekkel működő szöveggé). Identitások megjelenítése a virtuális térben: saját önreprezentáció eszköztárának (pl. Facebook-adatlapok információinak) elemzése. Aktuális témáról online publikálható szöveg (cikk, blogbejegyzés, fórumhozzászólás stb.) megalkotása az iskolai (vagy egyéb lokális közösségi) honlap számára. A befogadók reakcióinak követése, értelmezése (pl. rövid beszámolóban vagy statisztika segítségével). Választott számítógépes játék elemző bemutatása (pl. prezentáció keretében) az eddig elsajátított szempontok szerint: cselekményvezetés, szereplők rendszere és a felkínált identitások, megformáltság (képi világ, hangeffektusok), az interaktivitás lehetőségei. A reklám hatásmechanizmusának elemzése változatos példák segítségével, kitalált termék reklámjának tervezése és elkészítése különböző médiumok (pl. újság, óriásplakát, televízió, rádió) számára.</p>		<p><i>Vizuális kultúra</i> <i>Magyar nyelv és irodalom</i> <i>Informatika</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	közszolgálati és kereskedelmi média, chat, sms, e-mail, blog, fórum, multimédia, interaktivitás, virtuális identitás, cyberbullying, image	

11. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. A média társadalmi szerepe, használata Médiaipar, médiafogyasztás és -befogadás	Órakeret 15 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiaipar működésének megismerése, médiajelenségekről szóló elemzés értelmezése, önálló kérdések és vélemény megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A kritikai gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A média társadalmi szerepe, hatása Ikonikus fotók, a kép ereje a médiában Sztárjelenség a médiában, a valóságshow világa, celebek A nézettség- és fogyasztásnövelő stratégiák (pl. a műsoridő elosztása, sorozatelv)</p>		<p><i>Vizuális kultúra</i> <i>Magyar nyelv és irodalom</i> <i>Etika</i></p>

<p>Az infotainment (a tájékoztató és szórakoztató funkciót párhuzamosan megvalósító műsortípus) jelenségének tudatosítása rövid, aktuális médiaszövegek narratív szerkezetének (központi probléma és a felvezetés lépései) és eszköztárának (mozgóképi formanyelv, kommentárok, zene) leírásával.</p> <p>Egy szabadon választott film komplex elemzése a média működésének, a tömegkommunikáció új jelenségeinek világából</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	médiium, ikon, ikonikus, tömegkultúra, alkotói szándék, célcsoport, médiafogyasztási szokások, médiafüggőség

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. A mozgóképi elbeszélés kifejezőeszközei	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A filmelbeszélés eszközrendszerének tudatosítása.</p> <p>Összetettebb (időben és térben elkülönülő) cselekmények megjelenítése, tagolása.</p> <p>A mozgóképi műfajok történeti változása, egymásra hatása</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Egy szabadon választott filmes műfaj (pl.: krimi) története, fejlődése, változatai, térben és időben		<i>Magyar nyelv és irodalom</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	műfaji film, szerzői film, filmes műfajok	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. A média társadalmi szerepe, használata Az új média formái és szövegépítkezési sajátosságai	Órakeret 5 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az internetes szövegépítkezés sajátosságainak megismerése, blogok, közösségi oldalak stb. tartalmának elemzése, online médiaszövegek készítése. Részvétel a lokális nyilvánosságban.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az online létforma és a személyiség kölcsönhatása.</p> <p>Identitások megjelenítése a virtuális térben: saját önreprezentáció eszköztárának (pl. Facebook-adatlapok információinak) elemzése.</p> <p>Az internetes zaklatás, a szexting, médiaetika.</p>		<p><i>Vizuális kultúra</i></p> <p><i>Etika</i></p> <p><i>Magyar nyelv</i></p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	cyberbullying, szexting, troll, zaklatás, bántalmazás, médiatörvény, tartalomszabályozás	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Médiareprezentáció, valószerűség és hitelesség	Órakeret 5 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hitelesség igényével fellépő médiaszövegek megalkotottságának tudatosítása. Azonos események eltérő médiareprezentációinak összevetése, eltérésük értelmezése. Sztereotípiák és konvenciók azonosítása a médiaszövegekben, saját értékelő viszony kialakítása ezekkel kapcsolatban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A hír megalkotottságának tudatosítása változatos médiaszövegek elemzése révén: az információ hírértékének kiemelése, a hírek formai sajátosságainak leírása.</p> <p>Fiktív információ hírként való megformálásának kreatív gyakorlata</p> <p>A média világából bármely műfaj valósághoz való viszonyának, működésének vizsgálata</p>		<p><i>Etika</i></p> <p><i>Magyar nyelv</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	reprezentáció, hírérték, dokumentarizmus, áldokumentumfilm, sztereotípiák, manipuláció, torzítás	